Energimarknadsinspektionen
Swedish Energy Markets Inspectorate

REMISSVAR

Datum	Ärendenummer
2025-08-27	2025-103091
Ert datum	**Er referens**
2025-05-15	KN2025/01039

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten

2025-09-05

2025-103091-0004

Betänkande 2025:47 Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Energimarknadsinspektionen (Ei) presenterar i det följande de förslag vi tillstyrker, tillstyrker delvis eller avstyrker. Därefter lämnar vi några sammanfattande kommentarer och förtydligar våra ståndpunkter.

Ei tillstyrker följande förslag:

- att det krävs noggranna överväganden för att införa dubbelriktade differenskontrakt;
- att Svenska kraftnäts auktionering av EPAD-kontrakt ska fortsätta tills vidare;
- att Svenska kraftnäts roll som systemansvarig myndighet tas bort;
- att enstaka koncessionerade ledningar med endast en ansluten kund för inmatning eller uttag undantas från den reglerade nätverksamheten om den anslutna kunden ingår i samma koncern som koncessionshavaren;
- att Ei får i uppdrag att utreda frågan om systemansvar för icke koncessionspliktiga nät;
- att Ei får i uppdrag att utreda behov av ändrade koncessionsregler för ledningar med spänning om 220 kV eller mer;
- att Ei får i uppdrag att utreda behov av ändrade koncessionsregler för ledningar under 220 kV i område;
- att Ei får i uppdrag att utreda definition av utlandsförbindelse;
- att lämplighetsprövningen i 2 kap. 16§ ellagen ska förtydligas;
- att Ei får i uppdrag att kartlägga frågor och oklarheter kopplade till subtransmission och beskriva problemen;

Ei 2020 v.2.0 2021-09-22

2025-09-05

2025-103091-0004

- att Ei får tillsynsansvar för driftsäkerhet;
- att Ei får resurstillskott för utökad tillsyn avseende systemansvar;
- att Ei får i uppdrag att utreda villkorade avtal;
- att inte införa en marknadsomfattande kapacitetsmekanism i Sverige;
- att det nationella driftsäkerhetsmålet ska upphävas;
- att Svenska kraftnät årligen ska redovisa driftsäkerhetsindikatorer;
- att Energimyndigheten ska överväga att vidareutveckla ramverket för bortkoppling av elförbrukning (Styrel);
- att nätnyttoersättningen i dess nuvarande form bör avskaffas;
- att Ei får bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för systemansvariga att lämna uppgifter till Ei om avgifter och övriga villkor för transport av el;
- att införa nya definitioner i ellagen avseende balansansvar;
- att leverantörer av balanstjänster ska rapportera planerad produktion till Svenska kraftnät;
- att bestämmelser om anvisade avtal i 9 kap. 3–10 §§ ellagen tas bort;
- att Ei får i uppdrag att utreda verktyg för att förbättra tillgången till data i elmarknaden.

Ei tillstyrker delar av följande förslag:

- att terminologin i ellagen med tillhörande förordningar anpassas efter den terminologi som används inom EU-rätten;
- att det införs delegationsbestämmelse som ger regeringen möjlighet att utse en bestämd systemansvarig för överföringssystem att ensam fullgöra vissa skyldigheter enligt ett antal uppräknade kommissionsförordningar m.m.
- att Ei ges i uppdrag att skyndsamt och i samråd med elnätsbranschen närmare utreda utformningen av en eventuell lagreglering av ansvaret för att åtgärda bristande kapacitet i överliggande nät;
- att ställa krav på samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning vid ansökan om nätkoncession;

2025-09-05

2025-103091-0004

- att i lagstiftningen förtydliga vad som menas med samhällsekonomiskt motiverade åtgärder för att hantera kapacitetsbrist i enlighet med 4 kap. 2 § ellagen;
- att frekvensreglering med hjälp av aktiv effekt behöver kompletteras med ersättning för mekanisk rotationsenergi;
- att det krävs tydligare regelverk och mer preciserad ansvarsfördelning kopplat till ö-drift och dödnätsstart;
- att de bestämmelser om balansansvar som även framgår av direkt tillämplig EU-rätt, nämligen EU:s elmarknadsförordning och kommissionsförordningen EB, tas bort från ellagen;
- att införa nya regler om en utpekad sistahandsleverantör med leveransskyldighet gentemot elanvändare med en förväntad förbrukning under 100 000 kilowattimmar;
- att dagens anvisade kunder som inte tecknat elavtal flyttas till ett ”rörligt pris” hos sistahandsleverantören;
- att vid förlust av balansansvar och konkurs flyttas berörda elanvändare till sistahandsleverantören.

Ei avstyrker följande förslag:

- att skapa beredskap att införa statliga kreditgarantier för att stärka den finansiella elmarknadens motståndskraft i krissituationer;
- att införa krav på avtal mellan Svenska kraftnät och regionnätsföretag avseende driften av överföringsnätet och regionnätet;
- att Regeringskansliet ska utreda att införa mer detaljerade nationella regler genom en förändrad föreskriftsrätt eller normbeslut för krav inom områdena datautbyte och driftsäkerhet;
- om undantag från krav på åtskillnad och certifiering för vissa sammanlänkningar;
- att utreda om funktionskraven ska harmoniseras inom Svenska kraftnäts så kallade observerbarhetsområde.

2025-09-05

2025-103091-0004

Sammanfattande kommentarer

Utredningens förslag innebär flera nya uppgifter och en förstärkt roll för Ei. Många av utredningens förslag berör Ei direkt och utredningen lyfter också behovet av ett resurstillskott för Ei för att hantera dessa uppgifter. Sammantaget uppskattas resursbehovet för Ei till 18,9–26,2 miljoner kronor under de kommande åren, se tabell 11.2 på s. 676. Ei vill poängtera att för att det ska vara möjligt för Ei att genomföra de uppgifter som utredningen föreslår är det av yttersta vikt att uppgifterna kommer med finansiering.

Nedan kommenterar vi några av förslagen som vi bedömer är av särskild betydelse för elmarknadens fortsatta utveckling och funktion.

Utredningen presenterar i kapitel 4.6.2 (s.236–256) förslag om att statlig riskdelning genom så kallade dubbelriktade differenskontrakt för investeringar i fossilfri elproduktion, såsom kärnkraft och havsbaserad vindkraft, ska kunna användas i Sverige. Ei delar utredningens bedömning att dubbelriktade differenskontrakt kräver noggranna överväganden, både när det gäller behovet av att införa stödet och hur stödet ska utformas. Ei:s grundinställning är dock att statligt stöd riskerar att snedvrida konkurrensen på marknaden. Allt stöd som ges bör motiveras av förekomsten av marknadsmisslyckanden, ska utformas i möjligaste mån teknikneutralt och proportionerligt mot de marknadsmisslyckanden de avser att korrigera.

Utredningen föreslår vidare i kapitel 4.6.1 (s.227–230) att Svenska kraftnäts auktionering av EPAD-kontrakt bör fortsätta tills vidare. Ei tillstyrker detta förslag, eftersom marknaden i dagsläget inte erbjuder prissäkringsmöjligheter i nödvändig utsträckning. Ei vill dock framföra att behovet av auktioneringen kontinuerligt bör utvärderas. Ei anser att det i första hand är marknaden som bör erbjuda prissäkringsmöjligheterna och att EPAD-auktioner bör ses som en kompletterande stödåtgärd.

Ei välkomnar utredningens förslag i kapitel 5.3.7 (s.339–343) att Ei bör få tillsynsansvaret för driftsäkerhet. Det är viktigt att tillsynsansvaret är tydligt samlat hos Ei. En anledning är att krav som följer av EU-regelverk och nationella regelverk är nära kopplade till varandra och att kraven reglerar skyldigheter även för Svenska kraftnät. Ei anser att det inte är lämpligt att Svenska kraftnät har tillsynsansvar för sådana uppgifter som också omfattar Svenska kraftnät själva.

2025-09-05

2025-103091-0004

Ei ifrågasätter behovet av krav på avtal avseende driften av överföringsnätet och regionnätet mellan Svenska kraftnät och regionnätsföretag som utredningen föreslår i kapitel 5.5.6 (s.426–430). Anledningen är att Ei anser att nyttan är begränsad. Det finns redan idag krav om samverkan vid avbrottsplanering och datautbyte, informationsutbyte samt överenskommelser mellan Svenska kraftnät och regionnätsföretag.

Ei anser att många av de problem som utredningen har identifierat kopplat till driftsäkerhet och systemansvar bottnar i att det befintliga EU-regelverket inte tillämpas fullt ut. Ei anser därför att lösningar på dessa problem i första hand ska utgå från att befintligt regelverk tillämpas, innan nya lagkrav beslutas.

Ei ser positivt på utredningens förslag i kapitel 8 om ny ordning med utpekad sistahandsleverantör med leveransskyldighet, men föreslår samtidigt några förtydliganden. Dessa förtydliganden ska bland annat säkerställa att utpekad sistahandsleverantör vet om att den är sistahandsleverantör, samt att kunder som nekas elavtal får information om var de ska vända sig för att få el.

Ei delar utredningens bedömning i kapitel 9.2 (s.617–619) att Ei bör få i uppdrag att utreda verktyg för att förbättra tillgången till data i elmarknaden. Ei delar uppfattningen att ett centralt IT-verktyg för tillgång till exempelvis mätdata skulle kunna leda till förbättrad tillgång och sänkta kostnader för hantering av data. Ei noterar vidare att ytterligare krav på tillgång till data förväntas komma på EU-nivå. Det kommer att driva kostnader när samtliga ca 170 elnätsföretag ska ändra sina system för att uppfylla kraven. Ett system för centraliserad datahantering är därmed positivt och möjliggör en säker och kostnadseffektiv hantering av data, om det utformas på rätt sätt. Ei har i tidigare utredningar även funnit att centraliserad datahantering kan bidra till att möjliggöra en kostnadseffektiv process för energidelning och efterfrågeflexibilitet. Ei anser att det är angeläget att utredningens förslag genomförs så att tillgången till data kan centraliseras så snart det är möjligt.

Energimarknadsinspektionens överväganden

Inledningsvis noterar Ei att Elmarknadsutredningen har valt att presentera sina överväganden och förslag på olika sätt i olika frågor. Vissa av förslagen är formellt presenterade med förslagsruta med tillhörande författningsförslag och konsekvensutredning. I andra delar är förslagen inte lika explicit uttryckta men förståelsen är ändå att det är överväganden som utredningen föreslår ska genomföras. I vissa delar uttrycker sig utredningen också i termer av

2025-09-05

2025-103091-0004

bedömningar. Givet detta har vi valt att benämna alla förslag, bedömningar och överväganden som *förslag* genomgående i detta remissvar. För tydlighets skull har vi valt att presentera våra kommentarer kring utredningens förslag kapitel för kapitel.

Kapitel 4 – Riskhantering och riskdelning

Förslag att det krävs noggranna överväganden för att införa dubbelriktade differenskontrakt

Ei tillstryker förslaget.

Ei delar utredningens bedömning att statlig riskdelning genom dubbelriktade differenskontrakt kräver noggranna överväganden, både när det gäller behovet av att införa stödet och hur stödet ska utformas. Statliga stöd bör motiveras av förekomsten av marknadsmisslyckanden, ska i möjligaste mån utformas teknikneutralt och vara proportionerligt mot de marknadsmisslyckanden de avser att korrigera.

Förslag att Svenska kraftnäts auktionering av EPAD-kontrakt ska fortsätta tills vidare

Ei tillstyrker förslaget.

Ei har år 2025 utvärderat prissäkringsmöjligheterna i Sverige enligt Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 om förhandstilldelning av kapacitet (FCA) artikel 30.[1] Utvärderingen kommer till slutsatsen att det i dagsläget inte finns tillräckliga prissäkringsmöjligheter i de svenska elområdena. Av samrådet som genomfördes inom ramen för utvärderingen framgår att erfarenheterna av Svenska kraftnäts auktionering av EPAD-kontrakt är positiva och har stöd hos marknadsaktörer. De flesta aktörer nämner fortsatta och utökade auktioner som en åtgärd för att ytterligare förbättra prissäkringsmöjligheterna i Sverige.

Ei vill dock framföra att Svenska kraftnäts auktionering av EPAD-kontrakt bör utvärderas kontinuerligt. Ei anser att det i första hand är marknaden som bör erbjuda prissäkringsmöjligheterna och att Svenska kraftnäts EPAD-auktioner bör ses som en kompletterande stödåtgärd när marknaden inte erbjuder prissäkringsmöjligheter i nödvändig utsträckning. Vidare pågår ett antal initiativ som kommer att påverka prissäkringsmöjligheterna i Sverige de kommande åren och vars effekter också bör utvärderas. Om exempelvis Europeiska kommissionens pågående utredning om ett möjligt införande av regionala virtuella knutpunkter

[1] Se Ei R2025:09

2025-09-05

2025-103091-0004

för terminsmarknaderna skulle bli verklighet kommer detta också att påverka marknadens funktionssätt. Dessutom ser Ei att börserna EEX och NordPool håller på att introducera nya prissäkringsprodukter på den nordiska marknaden. Genomförandet av EMIR3 kan också komma att få en positiv inverkan på den clearade handeln och därmed prissäkringsmöjligheterna.

Förslag att skapa beredskap att införa statliga kreditgarantier

Ei avstyrker förslaget.

Ei noterar att det finns olika sätt att säkerställa stabilitet på den finansiella elmarknaden i krissituationer, där statliga kreditgarantier är ett sätt. I samband med energikrisen 2022 ställde Riksgälden ut statliga kreditgarantier för elproducenter fram till och med september 2023. Kreditgarantiprogrammet utnyttjades dock inte.[2] Mer utredning behövs för att kunna föreslå det bästa sättet att säkerställa stabilitet på den finansiella elmarknaden i krissituationer.

Kapitel 5 – Systemansvar

Förslag att terminologin i ellagen med tillhörande förordningar anpassas efter den terminologi som används inom EU-rätten

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei håller med utredningen att terminologin i ellagen bör anpassas enligt EU-rätten. Ei anser dock att utredningens förslag inte innebär en korrekt anpassning utan fortfarande avviker från europeisk terminologi.

Utredningens förslag innebär att benämningen av nätföretag ska ändras till systemansvarig, utöver det ändras bland annat definitioner kopplade till nätverksamhet och elnät. Ei noterar att definitionerna av systemansvariga och nätverksamhet samt elnät i Sverige skulle få en väsentligt avvikande innebörd, i förhållande till definitioner av dessa begrepp så som de anges i EU-regelverk. Detta kommer att medföra fortsatta tvetydigheter vid tillämpningen av regelverken och riskerar att stå i strid med EU-rätten. Precis som utredningen konstaterar får medlemsstater inte, enligt EU-domstolens dom i mål C-293-23[3], införa ytterligare särskiljningskriterier än vad som anges i elmarknadsdirektivets definitioner av system och systemansvariga. Ei anser därför att definitionerna av exempelvis nätföretag och nätverksamhet i ellagen i stället ska ändras så att de är i linje med definitionerna i EU-regelverk. Det går att behålla benämningen

[2] Garantier för elproducenter - Riksgälden.se
[3] EU-domstolens dom (femte avdelningen) den 28 november 2024 i mål C-293-23

2025-09-05

2025-103091-0004

nätföretag genom att knyta definitionen till begreppet "systemansvarig" och EU-rättens definitioner av systemansvariga. En sådan ändring innebär att vedertagna benämningar av elnätsföretag kan behållas men knytas till EU-rättens definition av systemansvariga. Detta är mer kostnadseffektivt och korrekt, eftersom det inte kräver ändring av terminologi i lagar, förordningar, föreskrifter m.m.

Förslag att införa krav på avtal mellan Svenska kraftnät och regionnätsföretag avseende driften av överföringsnätet och regionnätet

Ei avstyrker förslaget.

Ei håller med om den problembild som beskrivs i utredningen men delar inte utredningens bedömning att avtalskrav är lösningen på problemen. Ei anser att nyttan av sådana avtal är begränsad eftersom det redan finns regler på området. Redan i dagsläget finns det krav på samverkan vid avbrottsplanering och datautbyte, informationsutbyte och överenskommelser mellan Svenska kraftnät och regionnätsföretag.

Vidare bereds just nu nya EU-krav på samverkan vid driftsäkerhetsanalyser av EU-kommissionen, de förväntas ingå i nätkoden för efterfrågeflexibilitet (NC DR). De nya kraven kommer att innebära att distributionsnätsföretag och stamnätsföretag bland annat ska ta fram nationella villkor som ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Villkoren gäller bland annat samordning av driftsäkerhetsanalyser. Distributionsnätsföretag ska också upprätta observerbarhetsområden för sina analyser, det finns också nya krav gällande datautbyte.

Förslaget i utredningen överlappar således med kommande EU-krav. Ei anser därför att ytterligare krav på att upprätta avtal riskerar att göra regelverket onödigt komplext och kostsamt, och det finns även en risk att avtalen på sikt kan komma att tolkas separat från EU-regelverkens krav. En lämpligare lösning är att genom tillsyn, information och samverkan säkerställa att befintliga regelverk tillämpas.

Förslag att Regeringskansliet ska utreda att införa mer detaljerade nationella regler genom en förändrad föreskriftsrätt eller normbeslut för krav inom områdena datautbyte och driftsäkerhet

Ei avstyrker förslaget.

Utredningen har utrett regelgivningen gällande driftsäkerhet. Utredningen har fokuserat på regler och villkor som följer av EU-rätten samt Ei:s bemyndigande att

2025-09-05

2025-103091-0004

ange krav för att säkerställa att anläggningar samverkar på ett driftsäkert sätt. I utredningen har särskilt krav på datautbyte och produktionsanläggningar utretts och vidare utredning föreslås. Ei ser dock ingen anledning att utreda regelgivningen eller bemyndiganden närmare, då förslaget att Regeringskansliet ska utreda regelgivningen närmare inte baseras på relevanta aspekter och därmed riskerar att försena pågående åtgärder som avser åtgärda vissa av problemen som utredningen har identifierat.

Utredningen nämner en tidigare rapport[4] och instämmer preliminärt med rapportens förslag. I rapporten föreslås att ett av Ei:s två bemyndiganden kopplat till krav för driftsäkerhet ska tas bort eftersom det inte har använts. Utredaren i myndighetsöversynen anser också att endast EU-kraven behövs, och att de nationella metoderna enligt EU-kommissionens förordning med krav för nätanslutning av generatorer (RfG) ska utgöra den enda regleringen. Ei vill i det sammanhanget påtala att myndigheten redan idag har nyttjat båda bemyndigandena vid beslut om föreskrifter för krav på datautbyte och produktionsanläggningar. Beslut om dessa krav, som kompletterar nätkoden för drift av överföringssystem (SO) och RfG, har fattats efter förslag på krav från Svenska kraftnät. Ei noterar också att det krävs anpassningar av redan beslutade nationella krav för produktionsanläggningar, något som Ei för närvarande arbetar med efter samråd med Svenska kraftnät. Förslaget att slopa ett bemyndigande har således inte utretts tillräckligt och baseras på felaktig information.

Ei konstaterar att båda utredningarna (KN2023/04160 och SOU 2025:47) saknar analyser av relevanta regler i EU-rätten. Till exempel sådana som anger att icke uttömmande krav i nätkoderna SO och RfG ska fastställas av systemansvariga och att tvister ska prövas av tillsynsmyndigheten (Ei). De icke uttömmande kraven ska, enligt EU-kraven, i vissa fall fastställas genom överenskommelser mellan systemansvariga. Svenska kraftnät har haft problem att få till stånd dessa överenskommelser och arbete pågår nu för att nå de överenskommelser som EU-regelverken kräver. Ei anser inte att nationella krav ska ersätta överenskommelserna. Ei anser i stället att EU-kraven i SO och RfG ska nyttjas fullt ut av systemansvariga, det sker inte idag. Ei arbetar redan för att via samverkan, regelgivning och tillsyn säkerställa att EU-kraven implementeras och tillämpas fullt ut.

[4] Myndighetsutredningens rapport Översyn av myndigheters uppgifter och ansvar inom energiområdet – delrapport Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket (KN2023/04160)

2025-09-05

2025-103091-0004

Ei vill också belysa att det finns processer i SO och RfG som ska nyttjas vid problem. Ei ska agera tvistlösande myndighet, enligt artikel 6.10 i SO och artikel 7.8 i RfG, om inte överenskommelser kan nås. Den möjligheten har hittills inte nyttjats av systemansvariga, men det är ett alternativ som nu diskuteras och som bör användas i stället för ytterligare krav.

Ei vill framhålla att den nuvarande ordningen, att Ei beslutar om krav i föreskrifter, fungerar väl för att ställa balanserade krav som är i linje med EU-rätten. Myndighetens planerade åtgärder baseras på nyttjandet av båda de befintliga bemyndigandena som myndigheten idag har att fatta beslut om krav i föreskrifter. Ei anser att dessa mycket detaljerade tekniska krav är bäst lämpade att regleras i föreskrifter, i stället för lag eller förordning, och att Ei har den kompetens som krävs för att besluta om kraven. Det är viktigt att ordningen för regelgivningen bibehålls så att pågående arbete för att nå lösningar kan fortgå så att inte implementeringen av EU-kraven försenas ytterligare.

Förslag att Svenska kraftnäts roll som systemansvarig myndighet tas bort

Ei tillstyrker förslaget.

Ei konstaterar att de skyldigheter ellagen anger för Svenska kraftnät som systemansvarig myndighet redan är reglerade genom EU-rättens skyldigheter för systemansvariga för överföringssystem. Att slopa de nationella kraven på Svenska kraftnät som systemansvarig myndighet bidrar till att tydliggöra Svenska kraftnäts roll och undanröja oklarheter.

Förslag att enstaka koncessionerade ledningar med endast en ansluten kund för inmatning eller uttag undantas från den reglerade nätverksamheten om den anslutna kunden ingår i samma koncern som koncessionshavaren

Ei tillstyrker förslaget.

Ei delar utredningens uppfattning när det gäller att enstaka koncessionerade ledningar med endast en ansluten kund för inmatning eller uttag inte är ett system i EU-rättslig mening. Ändringen som föreslås skulle bidra positivt till en tydligare rättstillämpning i Sverige. Det bör särskilt säkerställas att förslaget är i linje med elmarknadsdirektivets krav, eftersom medlemsstater inte får lägga till särskiljningskriterier för definitionen av system, enligt EU-domstolens dom i

2025-09-05

2025-103091-0004

frågan[5]. Ei anser dock att förslaget kan vara i linje med det som föreskrivs i artikel 2.28 i EU-direktivet, och att det därför bör anges i svensk lag.

Förslag att det införs delegationsbestämmelse som ger regeringen möjlighet att utse en bestämd systemansvarig för överföringssystem att ensam fullgöra vissa skyldigheter enligt ett antal uppräknade kommissionsförordningar m.m.

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei tillstyrker förslaget att det införs en delegationsbestämmelse i 3 kap. 62 § i ellagen där regeringen ges möjlighet att utse en bestämd systemansvarig för överföringssystem att ensam fullgöra vissa skyldigheter enligt ett antal uppräknade kommissionsförordningar. Vidare tillstyrker Ei delar av förslaget att nätmyndigheten, efter ett sådant beslut av regeringen, i detalj ska kunna fastställa ansvarsfördelningen mellan systemansvariga för överföringssystem och även hur fördelningen av kostnader som är hänförliga till den aktuella ansvarsfördelningen ska lösas. Ei föreslår dock att 3 kap. 63 § ellagen ändras så att nätmyndigheten *får* fastställa, i stället för *ska* fastställa, ansvars- och kostnadsfördelningen enligt de berörda förordningarna mellan de systemansvariga för överföringssystem som är verksamma i Sverige.

Enligt Ei är det inte uteslutet att det kan finnas situationer där det räcker med att regeringen pekar ut att Svenska kraftnät ensamt ska ha viss skyldighet som följer av en kommissionsförordning och där det inte är nödvändigt med någon ytterligare ansvars- eller kostnadsfördelning mellan systemansvariga för överföringssystem. Då är det onödigt att nätmyndigheten alltid ska ha en skyldighet att fatta ett efterföljande beslut om ansvars- och kostnadsfördelning med anledning av regeringens beslut.

Förslag att Ei ges i uppdrag att skyndsamt och i samråd med elnätsbranschen närmare utreda utformningen av en eventuell lagreglering av ansvaret för att åtgärda bristande kapacitet i överliggande nät

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei har tidigare utrett problematiken med hanteringen av bristande kapacitet i överliggande nät i flera utredningar.[6] Frågan är inte aktuell endast i Sverige, det pågår arbete med nya EU-regelverk (NC DR) som kommer att sätta ramarna för

[5] EU-domstolens dom (femte avdelningen) den 28 november 2024 i mål C-293-23
[6] Bl.a. Ei R2023:08 Villkorade avtal, Ei R2020:06 Kapacitetsutmaningen i elnäten, Ei R2024:14 Använda och fördela outnyttjad kapacitet i elnäten, Ei R2022:08 Kortare ledtider för anslutning av nya laddningspunkter till elnätet

2025-09-05

2025-103091-0004

nätföretagens hantering av kapacitetsbrist och samordning av nätkapacitet. Det är sannolikt relevant för Ei att utreda frågan vidare, men det bör göras i samband med att nationell praxis för villkorade avtal ska fastställas i enlighet med den nya EU-förordningen. Ei anser därför att det inte är lämpligt att utreda frågan skyndsamt eftersom en sådan utredning riskerar att leda till resultat och slutsatser som omedelbart kan bli obsoleta.

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda frågan om systemansvar för icke koncessionspliktiga nät

Ei tillstyrker förslaget.

Ei håller med om att regelverket för icke koncessionspliktiga nät behöver ses över för att uppfylla de krav som följer med ett systemansvar.[7]

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda behov av ändrade koncessionsregler för ledningar med spänning om 220 kilovolt eller mer

Ei tillstyrker förslaget.

I dagens regelverk är begreppet transmissionsnät definierat som *"ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät med en spänning om 220 kilovolt eller mer som sträcker sig över flera nätregioner i Sverige samt kan länka samman det nationella elnätet med elnät i andra länder"*. Utredningen menar att möjligheten att få nätkoncession eller överta en nätkoncession för ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer bör begränsas till systemansvarig för överföringssystem. Emellertid är det inte spänningsnivån i sig som är av betydelse för om det rör sig om ett transmissionsnät eller inte. Ledningens funktion i nätet har också betydelse. Det kan därför vara nödvändigt att kunna medge undantag från huvudregeln. Vilka undantag som skulle kunna vara aktuella behöver därför, enligt utredningen, utredas vidare.

Ei delar utredningens slutsats att behovet bör utredas närmare, bland annat mot bakgrund av de frågeställningar som lyfts avseende ledningar under 220 kilovolt nedan.

[7] EU-domstolens dom i mål C-293/23. Den fastslår att det inte är tillåtet att i nationell lagstiftning undanta systemansvar för vissa företag. Domen gäller ett företag som driver en energianläggning och innehar ett elnät som är avsett att förse upp till 200 bostadsenheter med el.

2025-09-05

2025-103091-0004

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda behov av ändrade koncessionsregler för ledningar under 220 kilovolt

Ei tillstyrker förslaget.

Enligt utredningen bör det utredas om nätkoncession för ledningar under 220 kilovolt i första hand ska beviljas en befintlig systemansvarig för distributionssystem som är verksam i området. Utredningen menar att detta är viktigt för att undvika att det etableras nya aktörer med enstaka ledningar och i stället främja en samordnad nätutbyggnad på regionnätsnivå.

Ei delar utredningens mening att det är viktigt med en samordnad nätutbyggnad på regionnätsnivå men att som utredningen medger, vilket också delas av Ei, finns ett behov att utreda frågan vidare bland annat eftersom ett regelverk som kan tvinga ett nätföretag att bygga ut sitt nät med stöd av nätkoncession för linje vore något helt nytt. Frågan är om detta är lämpligt och vilka konsekvenser ett sådant regelverk skulle få samt hur man på ett effektivt sätt ska kunna vidta åtgärder för att hantera en tidsutdräkt om nätföretaget är tvingat men inte vill prioritera utbyggnaden eller inte vill ha ansvaret för den aktuella ledningen.

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda definition av utlandsförbindelse

Ei tillstyrker förslaget.

Ei håller med utredningen om att det i dagsläget är otydligt vad som avses med utlandsförbindelse och när en förbindelse övergår från att vara en inhemsk förbindelse, till att vara en utlandsförbindelse.

Förslag att lämplighetsprövningen i 2 kap. 16§ ellagen ska förtydligas

Ei tillstyrker förslaget.

Förslag att Ei ges i uppdrag att kartlägga frågor och oklarheter kopplade till subtransmission och beskriva problemen

Ei tillstyrker förslaget.

Utredningen konstaterar, utifrån de inlagor som kommit från Ellevio och Svenska kraftnät, att det finns outredda frågor och oklarheter kopplade till subtransmission och att Ei bör ges i uppdrag att kartlägga dessa och beskriva problemen närmare. Ei håller med om att det finns oklarheter i ansvaret för subtransmission avseende bland annat krav samt finansiering och bedömer utredningens förslag som rimligt.

Förslag att Ei får tillsynsansvar för driftsäkerhet

Ei tillstyrker förslaget.

2025-09-05

2025-103091-0004

Ei anser att det är viktigt att tillsynsansvaret för driftsäkerhet är tydligt samlat hos Ei. En anledning är att krav som följer av EU-regelverk och nationella regelverk är nära kopplade till varandra och att kraven reglerar skyldigheter även för Svenska kraftnät. Ei anser att det är olämpligt att Svenska kraftnät har tillsynsansvar för sådana krav som också omfattar Svenska kraftnät själva. Vidare är det angeläget att tillsynsansvaret samlas hos Ei så att Ei kan bedriva tillsyn över samtliga krav i sina föreskrifter (EIFS 2018:2 och EIFS 2024:3) utan tveksamheter om Ei:s behörighet att bedriva tillsyn över vissa krav.

Förslag att Ei får resurstillskott för utökad tillsyn avseende systemansvar

Ei tillstyrker förslaget.

Ei delar utredningens bedömning att det krävs utökad tillsyn för att säkerställa att EU-regelverket tillämpas fullt ut i Sverige. Det finns tydliga indikationer som visar att centrala delar av direkt tillämpliga EU-krav fortfarande inte tillämpas av systemansvariga. Alternativt tillämpas de på ett bristfälligt sätt, så att kravens syften inte uppnås. För att uppfylla kraven behövs relativt omfattande förändringar av elnätsföretagens verksamheter och ett mer utvecklat informationsutbyte och samverkan mellan elnätsföretag. Vissa krav går inte att implementera utan att andra elnätsföretag, framför allt Svenska kraftnät, också tillämpar kraven.

Ei anser att många av de problem som utredningen har identifierat kopplat till driftsäkerhet och systemansvar bottnar i bristande tillämpning av EU-regelverket. Ei anser därför att lösningar på dessa problem i första hand ska utgå från att befintliga regelverk ska tillämpas, i stället för att nya lagar beslutas.

Utökade tillsynsinsatser bör kombineras med information och samverkan med elmarknadens aktörer för att sprida kännedom om regelverken och resultaten från insatserna så att de får bättre effekt. Behovet av tillsynsinsatser har lyfts fram av flera aktörer i utredningen.

Förslag om undantag från krav på åtskillnad och certifiering för vissa sammanlänkningar

Ei avstyrker förslaget.

Ei ställer sig tveksam till om den lösning som utredningen föreslår, är förenlig med EU-rätten. Ei saknar en konsekvensutredning gällande hur förslaget påverkar tillsynen av en systemansvarig för överföringssystem som skulle omfattas av de föreslagna bestämmelserna och Ei:s roll i sammanhanget. Dessutom saknas

2025-09-05

2025-103091-0004

utredning om hur förslaget förhåller sig till tvingande EU-rätt om nationell certifiering av systemansvariga för överföringssystem och krav på åtskillnadsbestämmelser i nationell lagstiftning.

Ei delar inte utredningens bedömning att förslagen behövs för att tydliggöra Baltic Cable AB:s legala status i Sverige gällande möjligheten att bland annat använda s.k. flaskhalsintäkter.

För Ei är det tydligt att Baltic Cable AB ska behandlas som en systemansvarig för överföringssystem enligt EU-rätten. Som utredningen nämner har EU-domstolen år 2020 slagit fast att Baltic Cable AB är en systemansvarig för överföringssystem. Frågan om svensk certifiering som systemansvarig för överföringssystem är inte avgörande för Ei:s möjlighet att besluta om Baltic Cable AB:s användning av intäkter från överbelastning, s.k. flaskhalsintäkter. Ei har tidigare godkänt att Baltic Cable AB får använda flaskhalsintäkter för drift och underhåll samt avkastning – trots att företaget inte varit certifierat i Sverige.

När det gäller det svenska genomförandet av elmarknadsdirektivets (EU) 2019/944 regler om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem anser Ei i stället att en översyn bör göras av lag (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. Det svenska regelverket om certifiering av systemansvarig för överföringssystem medger att endast Svenska kraftnät kan certifieras som en sådan i Sverige. Enligt Ei bör en översyn göras av den svenska certifieringslagen så att den möjliggör att även Baltic Cable AB ska kunna certifieras i Sverige.

När det gäller utredningens förslag om att ge undantag från svenska åtskillnadsregler för en systemansvarig för överföringssystem som är certifierad i annan medlemsstat är det Ei:s uppfattning att det är tveksamt om ett sådant förslag är förenligt med EU-rätten.

Utredningens förslag väcker vissa frågor. Vad blir tillsynsmyndigheten Ei:s roll gällande Baltic Cable AB:s agerande i Sverige? Vad händer med den systemansvariges anmälningsplikt avseende förhållanden som kan påverka certifieringen? Ska Ei rapportera till den tyska tillsynsmyndigheten BNetzA om Ei misstänker att Baltic Cable AB inte efterlever tyska åtskillnadsbestämmelser? Om utredningens förslag skulle genomföras skulle Sverige bli unikt i EU. Såvitt Ei känner till har inte någon annan medlemsstat ett regelverk som erkänner en certifiering i annan medlemsstat som sin egen nationella certifiering. EU rätten ger

2025-09-05

2025-103091-0004

enligt Ei:s bedömning ingen möjlighet till erkännande av certifiering i annat land. Om Sverige inte genomför en egen prövning kan det strida mot EU-rätten. För att efterleva EU-rätten ska enligt Ei en systemansvarig för överföringssystem som är verksam i Sverige vara certifierade enligt svensk rätt genom ett certifieringsförfarande i Sverige.

Förslag att ställa krav på samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning vid ansökan om nätkoncession

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Utredningen föreslår att kravet på att i samband med koncessionsansökan lämna in en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning utökas till att gälla samtliga ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer.

Bestämmelser avseende när en samhällsekonomisk bedömning ska lämnas är idag knutet till transmissionsnätet, förslaget innebär att lika krav ställs på sökande vilket bör främja en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer. Spänningsgränsen 220 kilovolt är dock inte en objektiv gräns för behovet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad och riskerar skapa en situation där suboptimeringar sker för att undvika detta krav. Ei föreslår att utreda om den föreslagna gränsen är ändamålsenlig och i så fall var denna bör gå alternativt om ledningens funktion bör vara styrande för när en samhällsekonomisk bedömning ska lämnas in så att villkoren för samtliga aktörer likställs.

Kapitel 6 – Värdering av systemnyttor

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda villkorade avtal

Ei tillstyrker förslaget.

Utredningen nämner att det vore önskvärt om Ei får i uppdrag att utreda och förtydliga hur villkorade avtal bör fungera i Sverige. Ei har de senaste åren uppmärksammat att det finns oklarheter både vad som menas med villkorade avtal och hur de kan användas. I samband med det har en vägledning inom området tagits fram i form av ett ställningstagande som nyligen publicerats.[8] Ställningstagandet tar dock inte upp alla aspekter som utredningen nämner. Nya regelverk är också på väg och nätkoden för efterfrågeflexibilitet (NC DR) förväntas att antas inom en snar framtid. Nätkoden kommer sannolikt att innehålla

[8] Ställningstagande – Ei2025:01 Villkorade avtal

2025-09-05

2025-103091-0004

ytterligare regler kring villkorade avtal vilket också talar för att ytterligare utredning kring villkorade avtal kommer att behövas.

Förslag att inte införa en marknadsomfattande kapacitetsmekanism

Ei tillstyrker förslaget.

Ei:s utgångspunkt är att det i första hand bör vara marknaden som hanterar behovet av resurser i elsystemet. Eventuella kompletterande åtgärder bör vara väl avgränsade, inte störa marknadens funktionssätt och utformas så att de inte hämmar utvecklingen av efterfrågeflexibilitet eller andra lösningar som bidrar till ett effektivt elsystem.

Som Ei i tidigare remissvar noterat så riskerar en marknadsomfattande kapacitetsmekanism att medföra höga kostnader utan att ge tillräcklig nytta. Ei delar därmed Elmarknadsutredningens slutsats att en marknadsomfattande kapacitetsmekanism, såsom den som föreslagits av Svenska kraftnät, inte bör införas.

Föreslag att det nationella driftsäkerhetsmålet ska upphävas

Ei tillstyrker förslaget

Ei ser inte behov av att Sverige ska ha ett särskilt nationellt driftsäkerhetsmål när EU-rätten innehåller indikatorer och regelverk för driftsäkerhet.

Förslag att Svenska kraftnät ska årligen redovisa driftsäkerhetsindikatorer

Ei tillstyrker förslaget.

Ei ser positivt på att kännedomen om driftsäkerhetsindikatorer ökar så att de kan användas i utredningar, studier och beslut som berör elsystemets och samhällets utveckling.

Förslag att utreda om funktionskraven ska harmoniseras inom Svenska kraftnäts så kallade observerbarhetsområde

Ei avstyrker förslaget.

Precis som utredningen nämner påverkar avbrott i de högre spänningsnivåerna stora delar av samhället, medan avbrott i elnät med lägre spänningsnivåer har mindre samhällseffekter och kostnader. Det är därför logiskt att ställa högre krav på driftsäkerhet vid högre spänningsnivåer. Avbrottsstatistik visar också att trenden är att antalet avbrott minskar.

2025-09-05

2025-103091-0004

Om distributionsnätsföretag ska tillämpa kriteriet N-1 uppstår sannolikt mycket stora kostnader, men framför allt uppstår troligen en akut kapacitetsbrist och nya anslutningar hindras. Det är därför sannolikt inte samhällsekonomiskt motiverat att ställa samma funktionskrav i nästan hela det svenska elsystemet utifrån argumentet att det krävs för att säkerställa driftsäkerheten i de svenska elnäten.

Vidare förväntas den kommande nätkoden för efterfrågeflexibilitet (NC DR) ställa krav på distributionsnätsföretagen att fastställa observerbarhetsområden och utföra driftsäkerhetsanalyser. Enligt förslag till nätkod ska nationella villkor beslutas för samordnade driftsäkerhetsanalyser mellan DSO/DSO och TSO/DSO.

Förslag att Energimyndigheten ska överväga att vidareutveckla ramverket för bortkoppling av elförbrukning (Styrel)

Ei tillstryker förslaget.

Ei anser att en översyn av nationell lagstiftning för beredskap och EU-krav i nätkoden om nödsituationer och återuppbyggnad (ER) behövs. Det är angeläget att en översyn av exempelvis högprioriterade betydande nätanvändare genomförs. Ei anser att Energimyndigheten inte ensam ska genomföra utredningen. Ei bör delta i de delar av utredningen som berör krav i nätkoden ER.

Förslag att i lagstiftningen förtydliga vad som menas med samhällsekonomiskt motiverade åtgärder för att hantera kapacitetsbrist i enlighet med 4 kap. 2 § ellagen

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Utredningen föreslår ett antal bedömningskriterier för att avgöra om alternativa åtgärder till förstärkning av ledning eller elnät är samhällsekonomiskt motiverade. Ei håller med om behovet av ett förtydligande. De kriterier som föreslås skiljer sig dock åt från de åtgärder som återfinns i propositionen 2021/22:153 och Ei:s rapport Kapacitetsutmaningen (EiR2020:06). I utredningen föreslås en nedre gräns för när dessa alternativa åtgärder åtminstone bör anses samhällsekonomiskt motiverade, dvs när de kostar mindre än den periodiserade kostnaden för att stärka transportkapaciteten. Denna nedre gräns finns inte i tidigare utredningar och Ei anser att det behövs ytterligare utredning innan ett sådant kriterium införs i regelverket.

Ei anser att det finns en logik i att alternativ till att förstärka ledning eller elnät, som innebär lägre kostnader än att förstärka transportkapaciteten, sannolikt kan anses samhällsekonomiskt motiverade oavsett om förstärkning av ledning eller elnät är möjlig eller ej. Så länge nätförstärkning inte är den mest kostnadseffektiva

2025-09-05

2025-103091-0004

åtgärden i något utav fallen, och därför inte är en relevant åtgärd, borde rimligen samma slutsats kunna dras, dvs att den alternativa åtgärden till nätförstärkning kan anses vara samhällsekonomiskt motiverad.

Ei delar utredningens syn, att den anslutande partens betalningsvilja behöver beaktas. Ei anser dock att utredningens förslag som det nu är formulerat potentiellt skulle kunna komma att innebära att delar av samhällets betalningsvilja inte beaktas. Exempelvis skulle det kunna hända i situationer där den åtgärd som är mest resurseffektiv kan komma att gagna andra kunder än den anslutande parten eller framtida anslutande kunder. Den "anslutande parten" skulle kunna tolkas som den vars ansökan bereds. Om endast dennes betalningsvilja beaktas i ett fall där den mest resurseffektiva åtgärden gagnar fler, skulle en potentiellt samhällsekonomiskt motiverad åtgärd kunna komma att anses samhällsekonomiskt omotiverad på felaktig grund.

Ei utreder för tillfället vad som avses med samhällsekonomiskt motiverade åtgärder för att hantera kapacitetsbrist i enlighet med 4 kap. 2 § ellagen. Ei är inte helt övertygade om att det behövs ny lagstiftning som utredningen föreslår. Att förtydliga vad som menas med samhällsekonomiskt motiverade åtgärder skulle sannolikt kunna genomföras med hjälp av vägledning från Ei i form av förtydligande PM och ställningstaganden utan förändringar i lagstiftning.

Förslag att frekvensreglering med hjälp av aktiv effekt behöver kompletteras med ersättning för mekanisk rotationsenergi

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Utredningen gör bedömningen att frekvensreglering med hjälp av aktiv effekt behöver kompletteras med ersättning för mekanisk rotationsenergi för att Svenska kraftnät ska kunna säkerställa att det råder balans mellan uttagen och tillförd aktiv effekt.

Ei anser att Svenska kraftnät behöver utveckla stödtjänster och tariffer för att möta förändringarna i produktionsflottan, och de medföljande förändrade behoven som Svenska kraftnät har av åtgärder som säkerställer effektbalans samt frekvens- och spänningskvalitet. Att exempelvis mekanisk rotationsenergi prissätts korrekt utifrån systemnyttan anläggningarna bidrar med är viktigt. Det innebär att anläggningsägarna för synkront ansluta anläggningar med planerbar och reglerbar elproduktion får nya ekonomiska incitament att bidra med dessa systemnyttor. En följdeffekt skulle kunna vara att det kan bli lönsamt att exempelvis öka

2025-09-05

2025-103091-0004

produktionskapaciteten i dessa anläggningar, men också att Svenska kraftnät får ökad förmåga att säkerställa kraftsystemets tillförlitlighet.

Ei kan konstatera att utredningens förslag inte är teknikneutralt. Att endast ersätta mekanisk rotationsenergi skulle innebära en konkurrensnackdel för exempelvis syntetisk svängmassa. Ei vill därför poängtera att all rotationsenergi bör inkluderas. Samtidigt har olika anläggningar olika tekniska egenskaper och bör ersättas utifrån de nyttor de tillför systemet.

Förslag att det krävs tydligare regelverk och mer preciserad ansvarsfördelning kopplat till ö-drift och dödnätsstart

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei är i huvudsak positiva till förslaget, men konstaterar att Sverige i dagsläget har brister kopplade till implementeringen av krav i nätkoden för nödsituationer och återuppbyggnad (ER) där bland annat ö-drift och dödnätsstart regleras.

Ei anser vidare att åtgärderna ska göras i ljuset av EU-krav, och att nationell lagstiftning måste samordnas med EU-krav. Detta speglas inte i utredningens förslag. Det bör också övervägas att i uppdraget att utreda om de nationella metoder och villkor som beslutats enligt ER fortfarande är ändamålsenliga. Dessa utformades och beslutades för några år sedan i ett annat säkerhetspolitiskt läge och bör utvärderas i ljuset av dagens riskläge.

Förslag att nätnyttoersättningen i dess nuvarande form bör avskaffas

Ei tillstyrker förslaget.

Ei instämmer i utredningens bedömning att nätnyttoersättningen i dess nuvarande form bör avskaffas. Ei instämmer också i utredningens bedömning att utgångspunkten bör vara att nätavgiften ska spegla de kostnader och nyttor som en kund tillför nätet. Ei ser fördelar med att producenter även fortsättningsvis ges ersättning för de kostnadsminskningar hos nätägaren som de bidrar till, även om ersättningen sker i en annan form. Detta så att producenternas sammantagna avgift för nätanvändningen speglar såväl de kostnader som nyttor som deras nätanvändning bidrar till.

Ei utreder för närvarande möjligheten att förbättra utformningen av nätavgifter för producenter, bland annat hur de kostnadsreflektiva delarna av nätavgiften ska kunna ge ersättning till en kund om dess nyttjande av nätet minskar kostnaderna

2025-09-05

2025-103091-0004

för elnätsföretaget. När dessa justeringar av nätavgiften införs minskar också behovet av nätnyttoersättningen.

Om nuvarande reglering trots det anförda ska kvarstå bör det utredas om även andra nätkunder än elproducenter, såsom elanvändare och energilager, ska kunna få ersättning för nätnytta på samma villkor som elproducenter. Ei bedömer att en sådan utvidgad definition av vem som har rätt till nätnyttoersättning har potential att bidra till teknikneutralitet och likabehandling, samt till att elnäten utnyttjas effektivare genom att större andel av kunderna ges incitament att använda näten på ett sätt som kan bidra till lägre nätförluster och till minskat behov av överföring och effektuttag från angränsande nät.

Förslag att Ei får bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för systemansvariga att lämna uppgifter till Ei om avgifter och övriga villkor för transport av el

Ei tillstyrker förslaget.

När det gäller utredningens bedömning om nätavgifter vill Ei framföra följande synpunkter.

Ei har ett pågående projekt att utveckla regleringen om utformning av nätavgifter. Ett av målen med projektet är att införa lokaliseringssignaler som kan leda till en mer kostnadsreflektiv utformning av nätavgiften. För att kunna införa sådana prissignaler behöver dock nuvarande förbud i ellagen mot geografiskt differentierade nätavgifter på region- och lokalnät upphävas.[9] Projektet bygger på att prissignaler mellan nätnivåer ska förbättras genom att lokaliseringssignaler införs.

När det gäller utredningens bedömning att Ei bör överväga att ställa krav på mer transparens från nätföretagen när de utformar avgifter och övriga villkor så delar Ei synen att det är lämpligt med ökade krav på transparens. Samtidigt vill Ei påtala att det inte är en tillräcklig åtgärd för att uppnå målen med regleringen utan även andra regler behöver ändras för att uppnå målen. Genom EU-regelverket har tillsynsmyndigheterna rätt att styra utformningen av nätavgifterna genom att ta fram metod eller genom metodgodkännande av tariffer men denna rätt är ännu inte fullt ut implementerad i svensk lagstiftning. Vikten av de nationella tillsynsmyndigheternas roll i arbetet med nätavgifter för ett mer robust och

[9] Regeringen har den 7 augusti lämnat remissen *Regelverket för framtidens el- och gasnät* till Lagrådet där det föreslås att förbudet mot geografiskt differentierade nätavgifter tas bort.

2025-09-05

2025-103091-0004

kostnadseffektivt system tydliggörs i Kommissionens rekommendationer[10] kopplade till Handlingsplan för energi till överkomliga priser[11].

Kapitel 7 – Ansvar och roller avseende balansansvar

Förslag att de bestämmelser om balansansvar som även framgår av direkt tillämplig EU-rätt, nämligen EU:s elmarknadsförordning och kommissionsförordningen EB, tas bort från ellagen

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei delar utredningens bedömning att det finns överlapp mellan ellagen och elmarknadsförordningen samt ellagen och balansförordningen. Ei ser därför positivt på att dessa delar utgår ur ellagen. Ei ser även positivt på att utredningen har lagt till en hänvisning till elmarknadsförordningen och nätkoden om balansansvar avseende el (EB) i förslag till ändring i ellagen 8 kap 1§.

Under rubriken ”Förhandsprövning av villkor för balansansvar” i ellagen 8 kap. 18–19§§ har Ei ett mandat att godkänna Svenska kraftnäts *metoder för att utforma balansansvarsavtal*. Utredningen föreslår att dessa paragrafer utgår och att Ei:s mandat därmed tas bort. Eftersom Ei även har mandatet att godkänna Svenska kraftnäts *villkor för balansansvariga* enligt artikel 18 EB ser Ei att det finns en logik i att dessa paragrafer stryks ur ellagen. I denna del tillstyrker därför Ei förslaget. Detta påverkar dock Ei:s befogenhet att godkänna den modell för ekonomisk kompensation som regleras i 8 kap 15 § och 26 § i ellagen. Enligt artikel 17.4 i elmarknadsdirektivet ska tillsynsmyndigheten godkänna en sådan kompensationsmodell. I Prop 2022/23:59 angavs Ei:s process för metodgodkännande som det sätt som Ei ska godkänna beräkningsmetoden på. Ei anser att det är viktigt att myndigheten får det mandat som elmarknadsdirektivet föreskriver, vilket saknas i förslaget. Därav kan Ei bara delvis tillstyrka förslagen om ansvar och roller för balansansvar. Ei föreslår vidare att ett sådant mandat som elmarknadsdirektivet föreskriver förs in i ellagen.

Utredningen föreslår vidare att 8 kap. 20 § i ellagen som innebär regler för offentliggörande av villkoren i avtal om balansansvar utgår. Motiveringen är att artikel 7 i balansförordningen redan anger att Svenska kraftnät ska offentliggöra de villkor för balansansvariga som tagits fram enligt artikel 18 i samma förordning. Ei vill dock påpeka att det finns en viktig skillnad mellan att offentliggöra villkor i

[10] Se länk: 8789f345-a6ae-46b6-97d2-a7366e516cdc_en
[11] https://energy.ec.europa.eu/publications/action-plan-affordable-energy-unlocking-true-value-our-energy-union-secure-affordable-efficient-and_en?prefLang=sv&etrans=sv

2025-09-05

2025-103091-0004

avtal om balansansvar och de villkor för balansansvariga parter som tagits fram enligt artikel 18, då avtalen innehåller mer detaljerade avtalsvillkor. Eftersom Svenska kraftnäts villkor för balansansvariga parter enligt artikel 18 i balansförordningen dock innehåller bestämmelser om att avtalen ska offentliggöras innan villkoren i avtalet träder i kraft ser Ei inget behov av ytterligare reglering i ellagen. Mot denna bakgrund ser Ei positivt på att paragrafen tas bort.

Som en följdändring föreslås att Ei:s bemyndigande i *förordningen om det nationella elsystemet* att meddela ytterligare föreskrifter om hur villkoren ska offentliggöras också utgår. Detta bemyndigande har Ei inte använt sig av och har inte planerat att göra.

Utredningen bedömer att det i dagsläget inte är motiverat att lämna förslag som berör rollen leverantör av aggregeringstjänster och aggregering då Svenska kraftnäts förslag gällande oberoende aggregering och beräkningsmetod för kompensation för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Ei håller med om bedömningen men vill förtydliga att det är viktigt att det tas ett helhetsgrepp om skrivningarna i ellagen gällande kompensationsmodell. För närvarande innebär 8 kap. 15 § och 26 § att det finns en diskrepans mellan tjänster för efterfrågeflexibilitet och aggregeringstjänster, där kompensationsmodellen endast gäller för efterfrågeflexibilitet (dvs endast användarflexibilitet).

Förslag att införa nya definitioner i ellagen avseende balansansvar

Ei tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att införa definitioner av balansansvarig part och leverantör av balanstjänster i ellagen, i enlighet med elmarknadsförordningen. Ei delar utredningens syn på behovet av att harmonisera ellagen med EU-rätten och välkomnar därför förslaget.

Förslag att leverantörer av balanstjänster ska rapportera planerad produktion till Svenska kraftnät

Ei tillstyrker förslaget.

Ei anser att förslaget kan implementeras. Ei konstaterar dock att Svenska kraftnät på sikt bör implementera EU-kraven om denna datainsamling, så att krav på inlämning av data baseras på befintlig EU-rätt i stället för nationella särkrav.

2025-09-05

2025-103091-0004

Kapitel 8 – Anvisade elavtal och utsatta kunder

Förslag att bestämmelser om anvisade avtal i 9 kap. 3–10 §§ ellagen tas bort

Ei tillstyrker förslaget.

Ei framförde 2022 (Ei R2022:05) att det nuvarande anvisningssystemet snedvrider konkurrensen och innebär att sistahandsleverantörer inte utses på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt, vilket EU-regelverket kräver.

Förslag om en utpekad sistahandsleverantör med leveransskyldighet gentemot elanvändare med en förväntad förbrukning under 100 000 kilowattimmar

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei ställer sig positiva till att elleverantören med störst marknadsandel blir sistahandsleverantör. Detta gör att det blir enkelt för elnätsföretagen att avgöra vem som blir ny sistahandsleverantör om den utpekade sistahandsleverantören (den största elleverantören i nätområdet) går i konkurs. Det är betydligt bättre än den nuvarande ordningen där ett nätföretag behöver hitta och teckna avtal med en ny anvisad leverantör. Det senare kan vara särskilt svårt i små nätområden där nätföretaget anvisat en vertikalt integrerad elleverantör med stor marknadsandel lokalt.

Ei vill framföra att om en elhandlare nekar en kund att teckna avtal är det viktigt att kunden får information om var den ska vända sig. Ei föreslår att den nekande elhandlaren ska informera kunden om att en sistahandsleverantör finns, att den har kontraheringsplikt och att kunden behöver kontakta sitt nätföretag för att få veta vilken elhandlare som är sistahandsleverantör.

Det bör tydliggöras hur länge en sistahandsleverantör behåller sitt uppdrag. Utredningen föreslår att den elhandlare som per den 1 december under föregående 12 månader levererat störst volym ska vara sistahandsleverantör. Marknadsandelar förändras och Ei anser därför att det bör förtydligas hur länge en sistahandsleverantör är utpekad. Ei tolkar utredningens förslag som att sistahandsleverantör under perioden 1 december 2027 till 30 november 2028 är den elhandlare som levererat högst volym under perioden 1 december 2026 till 30 november 2027.

Förslag att dagens anvisade kunder som inte tecknat elavtal flyttas till ett ”rörligt pris” hos sistahandsleverantören

Ei tillstyrker delar av förslaget.

2025-09-05

2025-103091-0004

Ei anser att begreppet ”rörligt pris” bör definieras närmare. Majoriteten av svenska elhandelskunder har idag den avtalsform som på Elpriskollen benämns *”Rörligt pris (månadsbaserat)”*. Den avtalsformen definieras i föreskrift (EIFS 2024:7) som:

”*Månadsbaserat rörligt avtal: Avtal för leverans av el som innebär att elanvändarens elpris är baserat på föregående månads medelspotpris på den europeiska dagenföremarknaden alternativt elleverantörens volymvägda spotpris från föregående månad.*”

Ei noterar att utredningens definition av rörligt pris skulle kunna tolkas bredare; *”Med rörligt pris avses här ett pris per förbrukad kilowattimme som inte är förutbestämt för en specificerad avtalsperiod”*. Om vi utgår från utbudet på Elpriskollen så träffar utredningens förslag troligtvis samma avtalstyp som definitionen i Ei:s föreskrift EIFS 2024:7. Den föreslagna definitionen säger dock inget om hur priset sätts, till exempel om det är baserat på en spotmarknad. Det är samtidigt Ei:s tolkning att passiva kunder inte får placeras på ett dynamiskt avtal (nuvarande tim- och kommande kvartsprisavtal) eftersom det skulle strida mot elmarknadsdirektivets artikel 11.3; ”*Leverantörerna ska inhämta en slutkunds samtycke innan dennes avtal byts till ett avtal med dynamiska elpriser*”.

Ei utgår vidare från att det avtal om rörligt pris som utredningen avser inte får ha längre bindnings- eller uppsägningstid än tre månader, vilket slagits fast av Patent- och marknadsdomstolen[12].

Förslag att vid förlust av balansansvar och konkurs flyttas berörda elanvändare till sistahandsleverantören

Ei tillstyrker delar av förslaget.

Ei anser att det behöver förtydligas hur en elleverantör får information om att den är sistahandsleverantör. Ei anser vidare att det tydligare bör framgå hur kunder som vid en elhandlarens konkurs eller förlust av balansansvar flyttas till sistahandsleverantör informeras. Vilka skyldigheter att informera slutkunder har sistahandsleverantören? Hur regleras dessa skyldigheter? Här noterar Ei att det saknas ändringsförslag för 8 kap. 37–41 §§ ellagen. Ei utgår från att dessa ska omarbetas till att gälla sistahandsleverantörer.

[12] Mål nr PMT 11259-20 och 3960-20 av den 16 december 2020.

2025-09-05

2025-103091-0004

Kapitel 9 – Förbättrad tillgång till data i elmarknaden

Förslag att Ei får i uppdrag att utreda verktyg för att förbättra tillgången till data i elmarknaden

Ei tillstyrker förslaget.

Ei delar uppfattningen att ett centralt IT-verktyg för tillgång till exempelvis mätdata skulle kunna leda till förbättrad tillgång och sänkta kostnader för hantering av data.

Ei delar utredningens bedömning att Ei bör ansvara för en sådan utredning eftersom tillgången till data idag regleras i Ei:s mätföreskrifter. Ei har i tidigare utredningar[13] funnit att en centraliserad datahantering skulle medföra nyttor, till exempel för en kostnadseffektiv process för energidelning och efterfrågeflexibilitet. Tidigare utredningar om hur en central datahantering bör utformas är i vissa delar inaktuella på grund av nya och kommande EU-krav. Det krävs därför en ny utredning.

Ei noterar vidare att ytterligare krav på tillgång till data förväntas komma på EU-nivå[14]. Det kommer att driva kostnader när samtliga ca 170 elnätsföretag ska ändra sina system för att uppfylla kraven. Ett centralt IT-verktyg möjliggör att tillgången till mätvärden kan ske både säkert och kostnadseffektivt, om den utformas på rätt sätt. Ei har mottagit synpunkter från flera energitjänsteföretag som ser stora utmaningar med dagens decentraliserade datahantering. Till exempel uppstår utmaningar när de måste upprätta avtal med ca 170 elnätsföretag för att kunna få tillgång till kundernas mätvärden, så att energitjänster kan tillhandahållas. Kostnaderna för tillgången till mätvärden varierar också kraftigt, troligen på grund av varierande förutsättningar för elnätsföretag att automatisera processerna. Ei anser att det är angeläget att utredningen genomförs så att tillgången till mätvärden kan centraliseras så snart det är möjligt.

---

[13] Säker och effektiv tillgång till mätvärden på den svenska slutkundsmarknaden Ei R2024:03, Energidelning Ei R2025:01, Information om klimatprestanda och flexibla resurser Ei R2025:08

[14] Elmarknadsdirektivet anger att EU-kommissionen ska anta krav för icke diskriminerande och transparenta processer för tillgång till mätvärden, leverantörsbyten, flexibilitet och andra tjänster. EU-kommissionen publicerade ett förslag för leverantörsbyten i maj 2025 och i förslaget till nätkod för flexibilitet (NC DR) föreslås regler för utbyte av data för flexresurser. Access to data for switching electricity supplier – requirements

2025-09-05

2025-103091-0004

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även ställföreträdande generaldirektören och chefsekonomen Therése Hindman Persson, chefsjuristen Göran Morén och enhetschefen Jens Lundgren samt nationalekonomen Rinat Mukminov, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Rinat Mukminov

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.